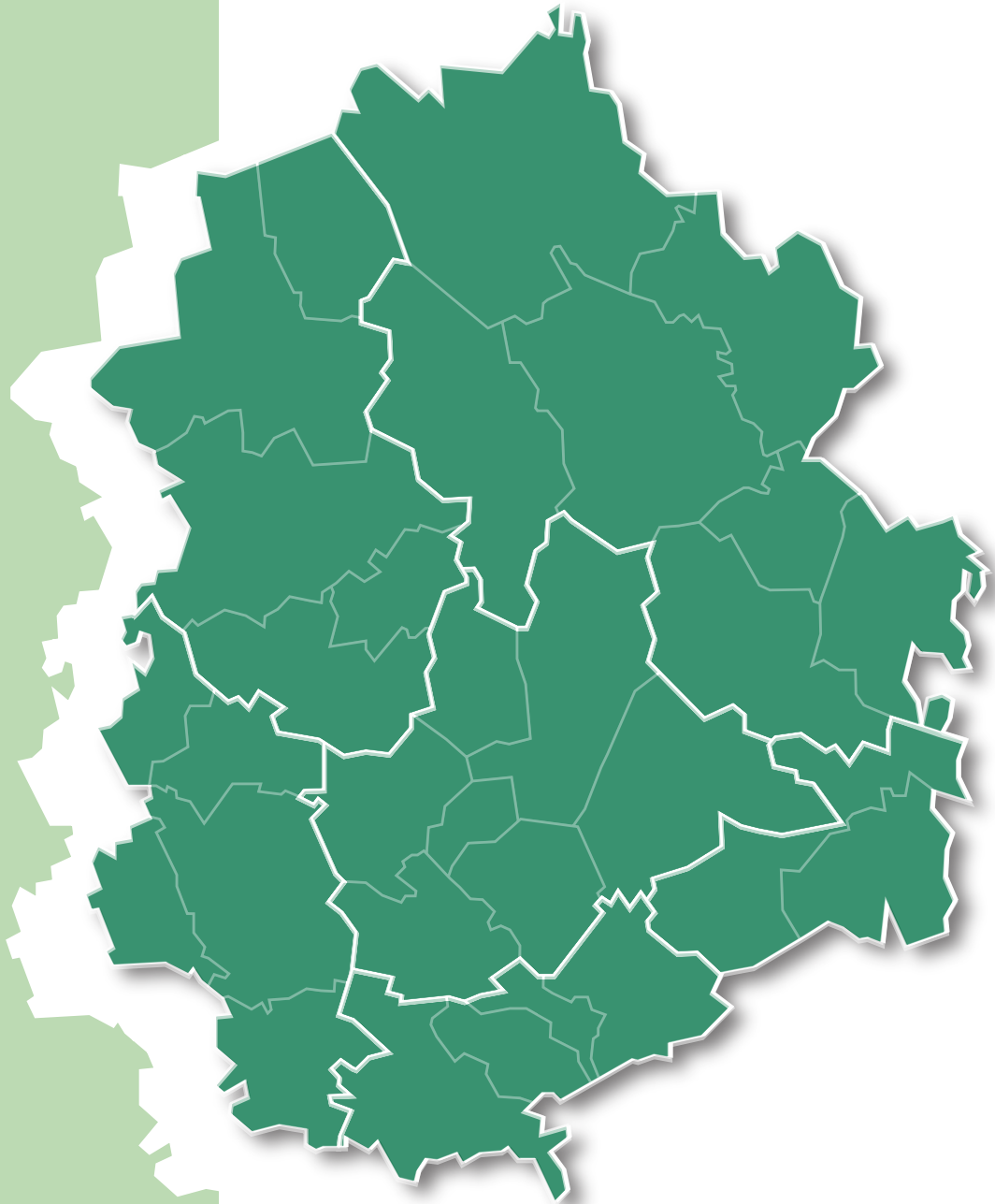


# PARAS

Etelä-Pirkanmaan yhteistoiminta-alueen strategia  
PARAS – hankkeen toteuttaminen



# SISÄLLYSLUETTELO

<b>1. Johdanto.....</b>	<b>1</b>
<b>2. Mihin puitelaki velvoittaa yhteistoiminnan osalta?.....</b>	<b>2</b>
<b>3. Valmisteluprosessin eteneminen ja nykytilan kuvaus.....</b>	<b>2</b>
<b>4. Ennakoidut toimintaympäristön muutokset .....</b>	<b>4</b>
<b>5. Miltä näyttää Pirkanmaa vuonna 2025 ?.....</b>	<b>7</b>
<b>6. Etelä-Pirkanmaa Euroopan terveimpiä seutuja vuoteen 2020 mennessä</b>	
<b>- Terveystieteiden ja vanhuspalveluiden organisoitumisen selvittäminen ...</b>	<b>8</b>
<b>7. Vetovoimainen koulutuksen keskittymä Etelä-Pirkanmaalle.....</b>	<b>10</b>
<b>8. Yhteenveto .....</b>	<b>11</b>

## 1. Johdanto

Etelä-Pirkanmaan seutukunnan valmistautuminen PARAS- hankkeen toimeenpanoon on alkanut varhain – itse asiassa jo seutusopimuksen ja sen kautta seutuhallinnon luomisen yhteydessä vuosien 2005 – 2006 aikana. Tuolloin seudun poliitikot linjasivat yhteistoimintastrategian pääsuunnat. Tampere on tärkeä yhteistyökumppani, mutta alueellinen oma lähipalveluverkosto on säilytettävä.

Vastaus oman palvelutuotannon säilyttämisen haasteeseen nähtiin alueellisen organisoitumisen muodossa. Peruskunnat voivat olla tulevaisuudessa liian pieniä yksiköitä suurien sektorien mm. terveydenhuollon peruspalveluiden tuottamisessa. Tärkeää kuitenkin on, että alueen asukkailla on mahdollisuus saavuttaa palvelut peruskunnassa edes osa-aikaisesti tai ainakin oman alueen sisällä eli Etelä-Pirkanmaalla.

Etelä-Pirkanmaan yhteistoiminta-alueeseen kuuluu neljä kuntaa: Akaan kaupunki, Kylmäkosken ja Urjalan kunnat sekä Valkeakosken kaupunki. Alueen väestömäärä on 42 395 (vahvistettu tilastotieto 31.12.2005).



## 2. Mihin puitelaki velvoittaa yhteistoiminnan osalta?

Puitelaki edellyttää kuntakohtaiset vastaukset sekä yhteistoiminta-alueen suunnitelman tulevaisuuden toimenpiteistä. Erityisesti Kuntaliitto on painottanut, että kukin kunta ja alue tekevät nyt tulevaisuuden suuntaviivoja. Kunta- ja palvelurakennemuutos on siis jokaiselle mahdollisuus rakentaa tulevaisuutta, kyse ei ole ns. oikeiden vastausten antamisesta valtiovallalle, vaan alueen oma kehitysmahdollisuus. Kukin käyttää tämän mahdollisuutensa omalla tavallaan.

Jokaisen kunnan on esitettävä valtioneuvostolle erityinen kunta- ja palvelurakennetta koskeva selvitys puitelain nojalla toteutettavista toimenpiteistä sekä suunnitelma uudistuksen toimeenpanosta (**toimeenpanosuunnitelma**).

Kunnilta edellytetään puitelain toimeenpanosuunnitelman osalta, että ne selvittävät:

- keino, joita kunta käyttää elinvoimaisen ja toimintakykyisen sekä eheän kuntarakenteen saavuttamiseksi.
- toimenpiteet, joihin kunta ryhtyy yhteistoiminnan vahvistamiseksi palvelujen järjestämisessä.

Tämä strategia – asiakirja on Etelä-Pirkanmaan seudun vastaus, jossa selvitetään ne toimintakokonaisuudet, jossa tullaan tekemään puitelain edellyttämää yhteistyötä kuntarajojen yli.

Edelleen puitelain mukaan yhteistoiminnan vahvistamiseksi kunnat voivat perustaa yhteistoiminta-alueita. Yhteistoiminta-alueiden vähimmäisasukasluku on:

- **perusterveydenhuollon** ja siihen kiinteästi liittyvän sosiaalihuollon tehtävien järjestämisessä vähintään noin 20 000.
- **ammattillisen peruskoulutuksen** järjestämisessä vähintään noin 50 000.

Nämä ovat vähimmäisvaatimukset yhteistoiminnan osalta. Valtioneuvoston ja Kuntaliiton taholta on kuitenkin painotettu moneen otteeseen, että alueet tekevät nyt suunnitelmia omaan käyttöön ei valtiolle. Jotta alueella on tulevaisuudessa menestymismahdollisuuksia on tietoisia valintoja tehtävä. Tämä tausta-aineisto on tarkoitettu päätösten tueksi.

## 3. Valmisteluprosessin eteneminen ja nykytilan kuvaus

Seutuvaltuusto nimesi viranhaltijoista koostuvan valmistelutyöryhmän kokouksessaan 12.12.2006 seuraavasti:

Mari Puhka-Susi ja Johanna Passi Akaasta,  
Anne Solonen Valkeakoskelta,  
Pekka Kurikka Urjalasta,  
Marja-Leena Virtanen Kylmäkoskelta  
Heidi Rämö seutuhallinto, työryhmän puheenjohtaja.

Varsinainen tilanne analyysin- ja selvitystyön laatiminen aloitettiin vuoden 2007 alussa. Viranhaltijatyöryhmä kokoontui 4 kertaa ja osallistui PARAS – puitelakikoulutukseen. Ensimmäiseksi pyydettiin nykytilan kartoittamiseksi selvitykset kaikista jo nyt yhteistyössä toteutettavista palveluista. Yksiköitä pyydettiin kuvaamaan A) palveluiden toteuttamisen nykytila ja B) toimintojen visio vuoteen 2025. Nykytila on tiivistetty vastausten pohjalta oheiseen taulukkoon.

# Etelä-Pirkanmaan yhteistoimintojen nykytilan kuvaus

TOIMINTO	TEHTÄVÄ / TOIMINTA	YHTEISTOIMINTA / SUUNNITELMAT
VALKEAKOSKEN ALUESAIRAALA, MUKAAN LUKIEN PÄIVYSTYKSET	<ul style="list-style-type: none"> <li>Valkeakosken aluesairaala toimii Pirkanmaan sairaanhoitopiirin eteläisen alueen kuntien erikoissairaanhoidon palvelujen tuottajana: Akaa, Kangasala, Kuhmalahti, Kylmäkoski, Lempäälä, Pälkäne, Urjala, Valkeakoski ja Vesilahti.</li> <li>Yhteispäivystys VALS:ssa pe 16 – 22 ja la-su 10 – 22.</li> <li>Kukin terveysasema vastaa virka-ajan päivystyksestä paikallisesti.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Parhailaan menossa seudullisen päivystyksen suunnittelu: yhteistoiminta-alueen ulkopuolelta osallistuvat Kangasala, Lempäälä ja Vesilahti. Tavoitteena, että vuoden 2008 alusta Etelä-Pirkanmaan päivystystoiminnot hoidetaan keskitetysti VALS:n kautta.</li> </ul>
ETELÄ-PIRKANMAAN TERVEYDENHUOLLON KUNTAYHTYMÄ	<ul style="list-style-type: none"> <li>Toimii kolmen jäsenkunnan (Urjala, Kylmäkoski ja Akaa) alueella: terveysasemia 4 (Urjalan, Kylmäkosken, Viialan ja Toijalan terveysasemat) ja vuodeosastoja 2 (Urjala ja Akaa-Toijala).</li> </ul>	
KULUTTAJANEUVONTAPALVELUT	<ul style="list-style-type: none"> <li>2006 Valkeakoski tuotti palvelut myös Viialalle sekä Kylmäkoskelle.</li> <li>Vuodelle 2007 Kylmäkoski on tehnyt jatkosopimuksen Valkeakosken kanssa.</li> <li>PARAS-hankkeeseen liittyen on valtion taholta esitetty, että kuluttajaneuvonta siirtyisi 100 % valtion rahoittamaksi palveluksi joko vuoden 2008 tai 2009 alusta.</li> </ul>	
YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO	<ul style="list-style-type: none"> <li>Toiminta sisältää ympäristönsuojelun, ympäristöterveydenhuollon ja eläinlääkintähuollon kunnalle kuuluvat tehtävät.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Seudullisen yksikön muodostavat Akaan, Kylmäkosken, Urjalan ja Valkeakosken kunnat. Toiminta alkoi 1.1.2006.</li> <li>Valkeakosken kaupunki toimii isäntäkuntana ja ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon toimipiste on Valkeakoskella, eläinlääkäreiden vastaanotot ovat Valkeakoskella ja Urjalassa.</li> <li>Seudullinen ympäristöjaosto sosiaali- ja terveyslautakunnan alaisuudessa.</li> </ul>
SEUDULLINEN YHTEISTYÖ KUNTIEN HENKILÖSTÖKOULUTUKSESSA	<ul style="list-style-type: none"> <li>Valkeakoski-opiston tilauskoulutusyksikkö tuottaa koulutus- ja kehittämispalveluja yrityksille, yhteisöille ja kuntien henkilöstölle.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Tilauskoulutusyksikkö solmi v. 2001 koulutusyhteistyösopimukset Etelä-Pirkanmaan kuntien ja Etelä-Pirkanmaan Terveystoimintayhtymän kanssa.</li> <li>Seudullinen henkilöstöstrategia.</li> </ul>
VALKEAKOSKEN SEUDUN KEHITYS OY	<ul style="list-style-type: none"> <li>Vaske on Etelä-Pirkanmaan kuntien, elinkeinoelämän ja järjestöjen omistama seudullinen elinkeinopoliittinen kehitysyhtiö</li> <li>Kattaa Yrityspalvelut ja Kehittämispalvelut -liiketoiminta-alueet ja osakeyhtiön hallintopalvelut.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Yrityspalvelut liiketoiminta-alueen toiminta on järjestetty yhteistyössä Pirkanmaan työvoima- ja elinkeinokeskuksen kanssa.</li> </ul>
SEUTUHALLINTO	<ul style="list-style-type: none"> <li>Sopimustyhteistyö isäntäkuntamallin mukaisesti: Valkeakoski, Urjala, Kylmäkoski ja Akaa.</li> <li>Kehittämishankkeiden rahoitus, aluekehitystehtävät, seudullisten palveluiden kehittäminen.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Isäntäkuntana Valkeakoski.</li> <li>Seudulliset luottamuselimet: seutuvaltuusto ja seutuhallitus.</li> <li>Seutustrategia.</li> </ul>
VALKEAKOSKEN SEUDUN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ	<ul style="list-style-type: none"> <li>Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymän jäsenkunnat ja omistusosuudet: Kangasala 0,53 %, Kylmäkoski 1,07 %, Lempäälä 4,21 %, Pälkäne 1,60 %, Toijala 19,73 %, Urjala 1,07 %, Valkeakoski 66,45 % ja Viiala 5,34 %.</li> <li>Seudun koulutuskuntayhtymällä kaksi oppilaitosta: Valkeakosken ammattiopisto ja Valkeakosken aikuiskoulutuskeskus.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>2. asteen koulutusyhteistyöverkosto EPO.</li> </ul>
SEUTULIIKENNE	<ul style="list-style-type: none"> <li>Seutulippu on käytössä koko alueella.</li> </ul>	
TIETOHALLINNON PALVELUT	<ul style="list-style-type: none"> <li>Tietotekniikka-, tulostus- ja puhelinpalvelut.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Tietoteknistä yhteistyötä vuodesta 1995.</li> <li>Valkeakosken ja Toijalan aloittama yhteisten tietojärjestelmien käyttö laajentunut vuonna 2002 seudulliseksi siten, että mukana ovat Akaa, Valkeakoski, Kylmäkosken ja Urjalan sekä Etelä-Pirkanmaan terveydenhuollon kuntayhtymä.</li> <li>Valkeakoski toimii tietotekniikkapalveluissa isäntäkuntana eli hankkii käytettävän tietotekniikan ja järjestää sen ylläpidon. Toiminta on organisoitu henkilöstöineen Valkeakosken kaupungin tietohallintoon.</li> </ul>
MAASEUTUTOIMI		<ul style="list-style-type: none"> <li>Kylmäkosken kunta on vuoden 2005 alusta järjestänyt maaseutuelinkeinoviranomaispalvelut Etelä-Pirkanmaan seutukunnan seuraavissa kunnissa: Kylmäkosken kunnassa, Valkeakosken kaupungissa sekä Toijalan kaupungissa ja Viialan kunnassa.</li> </ul>
KIRJASTOYHTEISTYÖ	<ul style="list-style-type: none"> <li>Kaikki Etelä-Pirkanmaan kirjastot kuuluvat PIKI -kirjastoihin (Pirkanmaan kirjastot). Valkeakosken tietohallinto valvoo kiinteää yhteyttä Tampereen tietotekniikkakeskukseen. Yhteistyö sopimus pohjaista.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Selvitys menossa laajemmasta kirjastoyhteistyöstä.</li> <li>Seudullinen kirjasto- ja kulttuuristrategia.</li> </ul>
MUSIIKKIOPISTO	<ul style="list-style-type: none"> <li>Musiikkiopistolla on sopimus taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukaisen opetuksen osto- ja myyntitoimesta Toijalan, Pälkäneen (ns. viralliset sivutoimipisteet), Kylmäkosken, Viialan, Luopioisten ja Kuhmalahden kanssa.</li> </ul>	
TYÖVOIMAN PALVELUKESKUS	<ul style="list-style-type: none"> <li>Toimipisteet Valkeakoskella ja Akaassa.</li> <li>Isäntäkuntana Akaa.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Seudullinen työllisyysstrategia</li> </ul>

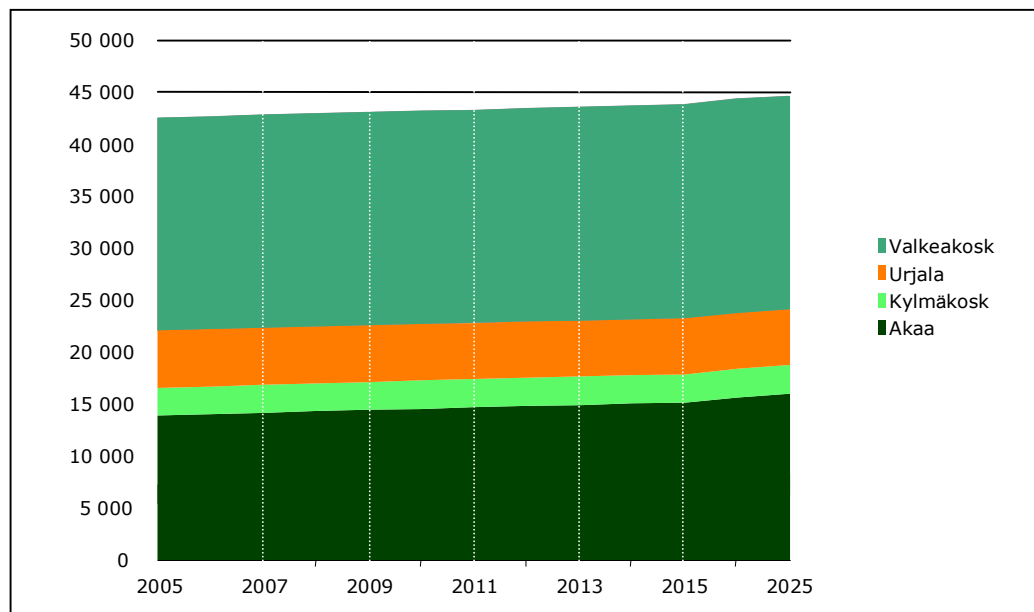
Seudullisilta sektorikohtaisilta työryhmiltä pyydettiin lausunto ja näkemys oman alan kehityksestä vuosiin 2010 ja 2025. Lausunnot saatiin - kulttuuri- ja vapaa-ajantoimi, nuorisotoimi, 2. asteen koulutuksen yhteistyöryhmä, sosiaali- ja terveystoimintatyöryhmä, teknisen sektorin työryhmä, tukitoiminnot / seudun kunnanjohtajat.

Lausuntojen ja annettujen selvitysten pohjalta PARAS -hankkeen valmistelutyöryhmä on tehnyt yhteenvedon nykytilasta ja oman esityksensä selvitetävistä uusista yhteistyökohteista.

## 4. Ennakoidut toimintaympäristön muutokset

PARAS -hankkeen toimeenpanosuunnitelman laatimisen yhteydessä on käsitelty Etelä-Pirkanmaan alueen monia tulevaisuuden haasteita. Varautumalla toimintaympäristön muutoksiin ja aikatauluttamalla tulevaisuuden visioita ensin vuoteen 2015 ja sitten 2025, pystymme hahmottamaan suuret alueellisen kehityksen linjat.

Tärkein koko aluetta ja sen vetovoimaa kuvaava kehitysindikaattori on väestömäärä ja sen kehittyminen. 90-luvun laman jälkeisistä vuosista on päästy positiiviseen kehitykseen ja alueen väestömäärän ennakoitaan tulevaisuudessakin kasvavan. Tarkastelujakson lopussa vuonna 2025 alueen väestömäärä hipoo 45 000 asukkaan rajaa. Kehityksen positiivisuuteen vaikuttaa keskeisesti Tampereen kaupungin läheisyys ja alueen sijoittuminen Helsinki – Tampere pääväylän – kasvukäytävän -varrelle. Etelä-Pirkanmaa on helposti saavutettavissa, niin asukkaiden kuin yritystenkin kannalta.



Kuvio 1. Koko väestömäärän kehittyminen Etelä-Pirkanmaalla

Väestörakenteen osalta merkittävin muutos on vanhusväestön kehityksessä. Vanhusväestön määrän lisääntyminen on voimakasta, erityisesti vuoden 2015 kohdalla käyrä nousee jyrkästi. Tärkeätä olisi varmentaa palveluidenjärjestämisen edellytykset jo vuoteen 2010 mennessä, jolloin vanhusmäärän ennakoitu kasvu alkaa.

Vuonna 2006 valmistuneessa Hoivayrittäjäyys selvitystyössä (HAMK e-julkaisu 13/2006) todetaan, että Etelä-Pirkanmaan väestö on vanhempaa kuin väestö Suomessa keskimäärin. Tämän lisäksi Etelä-Pirkanmaalla väestön sairastavuus on keskimääräistä suurempaa verrattuna koko maahan ja Pirkanmaan sairaanhoitopiiriin. Ainoastaan tuolloinen Viialan kunta jää sairastavuusindeksissä alle maan keskiarvon.

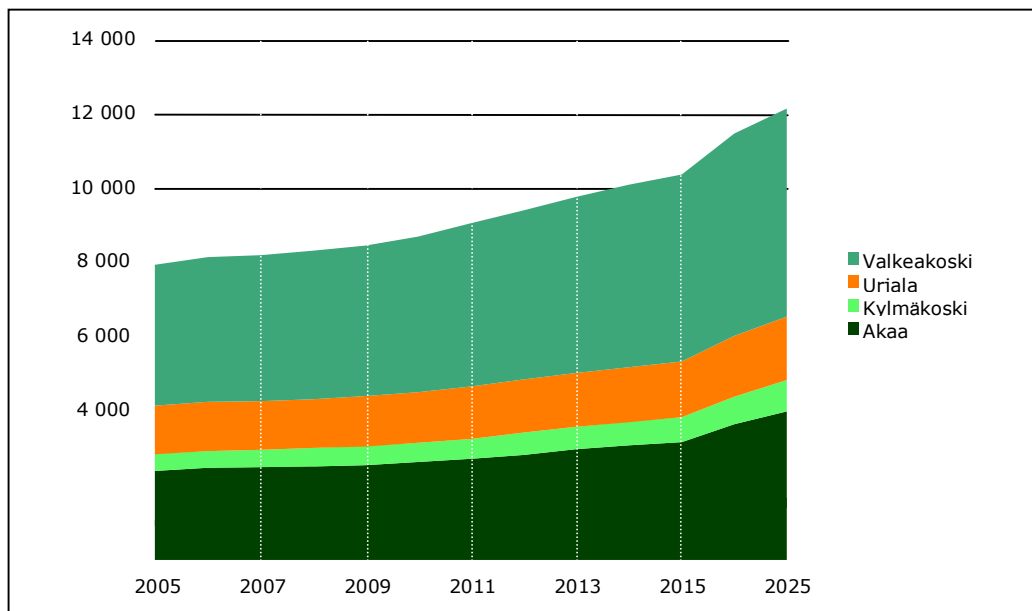
Nykytilakuvauksen jälkeen, seudullisilta sektorikohtaisilta työryhmiltä pyydettiin lausunto ja näkemys oman alan kehityksestä vuosiin 2010 ja 2025. Lausunnot saatiin

- kulttuuri- ja vapaa-ajantoimi
- nuorisotoimi
- 2. asteen koulutuksen yhteistyöryhmä
- sosiaali- ja terveystoimintaryhmä
- teknisen sektorin työryhmä
- tukitoiminnot/ seudun kunnanjohtajat.

Lausuntojen ja annettujen selvitysten pohjalta PARAS -hankkeen valmistelutyöryhmä on tehnyt yhteenvedon nykytilasta ja oman esityksensä selvitettävistä uusista yhteistyökohteista.

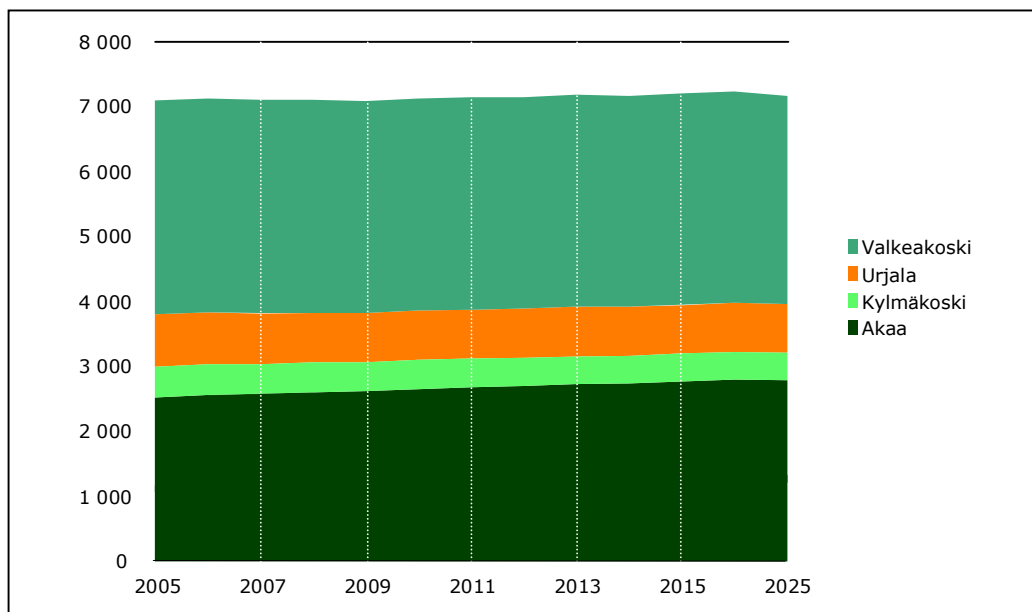
Valmistelutyöryhmän esitystä on käsitelty seutuvaltuutettujen kanssa 8.3.2007 pidetyssä tilaisuudessa ja 11.4.2007 Päivölän kansanopistolla järjestetyssä seutuseminaarissa, jonne kaikki seudun kunnallisvaltuutetut oli kutsuttu.

Seminaarin aikana kuultiin esimerkki Ylä-Pirkanmaan sairaanhoitoalueen perustamisesta ja toiminnan nykytilasta. Tämän jälkeen osallistujat jakautuivat poliittisiin ryhmittymiin ja tekivät ryhmätöitä. Ryhmätöiden tarkoituksena oli seuloa tärkeimmät yhteistyökohteet esiin ja saada näin aikaiseksi poliittinen yhteisymmärrys eteenpäin vietävistä asioista. Tilaisuudessa visioitiin koko Pirkanmaan kuntakentän tulevaisuutta ja sitä miten Etelä-Pirkanmaa sijoittuu tulevaisuuden kartalle.



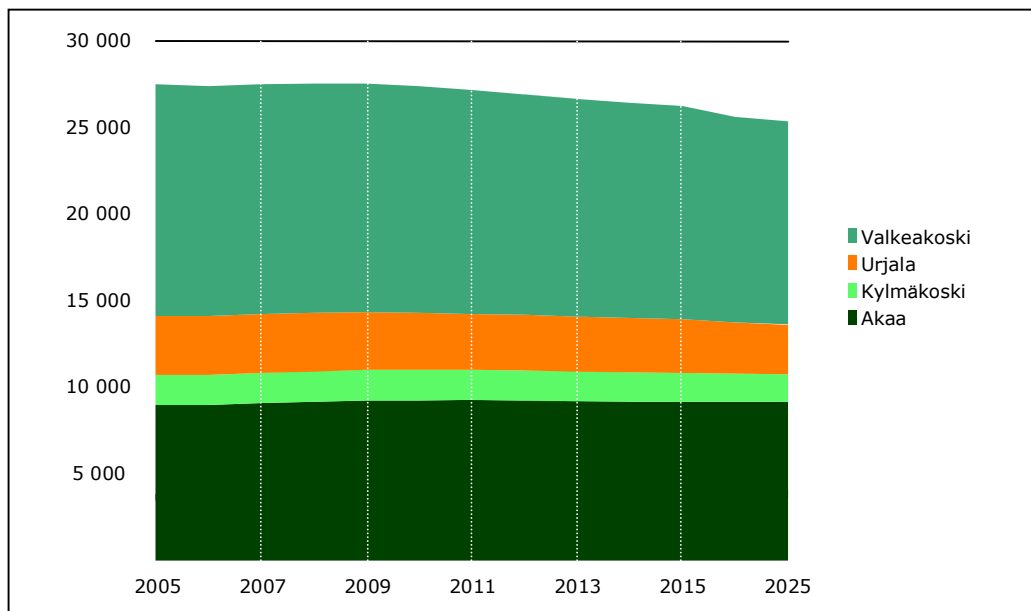
Kuvio 2. Vanhusväestön 65+ määrän ennakoitu kehitys Etelä-Pirkanmaalla

Etelä-Pirkanmaa poikkeaa muusta maasta lapsiväestön kehityksen osalta. Alueen nuorten ja lasten määrä tulee pysymään samalla tasolla tarkastelujaksolla kun vuoden 2007 lähtökohdassa. Julkisten palvelujen järjestämisen kannalta tämä vaikeuttaa alueen toimintasuunnitelmaa. Emme voi laskea sen varaan, että opetuspalveluiden tarve vähenee ja näin resursseja vapautuisi esim. vanhuspalveluiden järjestämiseen. Lapsiväestön osalta palveluiden tarve tulee siis pysymään nykyisellä tasolla.



Kuvio 3. Lapsiväestön 0-14 ennakoitu kehitys Etelä-Pirkanmaalla

Työikäisten osalta kehitys on negatiivinen. Tarkasteluajanjaksolla työikäisten määrä tulee laskemaan ja näin peruskuntien tuloveropohja laskee tältä osin. Kokonaisveron osalta täytyy tarkastella myös muita muuttujia samanaikaisesti. Suurimman varjon kuntien tulojen positiiviselle kehitykselle asettaa kuitenkin alueen teollisuuden rakennemuutos. Etelä-Pirkanmaan yrityskannan kehityksen tulisi olla erittäin positiivista, jotta ennakoitu kehitys ei vaikuttaisi alueen julkistalouteen negatiivisesti.



Kuvio 4. Työikäisten 15 – 65 ennakoitu kehitys Etelä-Pirkanmaalla

Julkistalouden kehityksen osalta on tarkasteltava myös työpaikkakehitystä alueella. Etelä-Pirkanmaan työpaikkakehitys on ollut suhteellisen heikko. Työpaikkojen määrä on tarkastelujaksolla kääntynyt laskuun. Toimialoista työpaikkojen määrä on eniten laskenut teollisuudessa ja maa-, riista-, metsä- ja kalataloudessa. Työpaikkojen määrä on puolestaan ko. jaksolla lisääntynyt erityisesti yhteiskunnallisissa palveluissa.

#### TYÖPAIKAT PIRKANMAALLA , INDEKSI V.2000=100

	2000	2001	2002	2003	2004
<b>Luoteis-Pirkanmaa</b>	100,0	98,4	96,9	93,8	92,9
<b>Kaakkois-Pirkanmaa</b>	100,0	100,0	101,8	103,0	105,2
<b>Etelä-Pirkanmaa</b>	100,0	100,3	99,8	100,0	98,0
<b>Tampereen seutukunta</b>	100,0	101,5	103,4	103,9	106,7
<b>Lounais-Pirkanmaa</b>	100,0	97,9	97,6	97,2	98,0
<b>Ylä-Pirkanmaa</b>	100,0	97,8	96,8	96,5	95,1
<b>Pirkanmaa</b>	100,0	100,7	101,7	102,7	103,8
<b>Koko maa</b>	100,0	100,3	100,6	100,8	101,5
<i>Vuoden 2006 aluejaon mukaan.</i>					

Taulukko 1. Työpaikkojen määrän kehittyminen Pirkanmaalla

Parasta työpaikkakehitys on ollut Tampereen seutukunnassa ja Kaakkois-Pirkanmaalla. Etelä-Pirkanmaan ero näihin seutukuntiin on entisestään kasvanut. Pirkanmaan kokonaislukua onkin nostanut Tampereen seutukunnan ja Kaakkois-Pirkanmaan hyvä kehitys.

**TYÖTTÖMYYSASTE PIRKANMAALLA 2000-2006**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
<b>Luoteis-Pirkanmaa</b>	12,4	12,0	11,8	11,9	11,7	10,9	9,2
<b>Kaakkois-Pirkanmaa</b>	10,2	9,5	8,7	8,5	7,7	7,8	7,6
<b>Etelä-Pirkanmaa</b>	14,7	13,8	13,1	12,9	13,0	12,9	12,0
<b>Tampereen seutukunta</b>	13,8	12,9	12,6	12,7	12,4	11,4	10,1
<b>Lounais-Pirkanmaa</b>	13,3	12,4	11,5	11,4	11,3	9,7	7,3
<b>Ylä-Pirkanmaa</b>	14,6	14,0	13,5	12,7	12,7	12,2	10,5 <sup>1)</sup>
<b>Pirkanmaa</b>	13,8	12,9	12,3	12,5	12,6	11,4	10,0 <sup>1)</sup>
<b>Koko maa</b>	13,1	12,0	11,5	11,3	11,4	10,8	9,6
<sup>1)</sup> Ei sisällä Längelmäen tietoja							

Taulukko 2. Työttömyysasteen kehittyminen Pirkanmaalla

Työttömyysaste on ollut Etelä-Pirkanmaan haasteena jo pitkään. Viimeisten vuosien aikana on koko maan työttömyysasteen kehitys ollut rohkaisevaa. Talouden hyvä kehitys on parantanut lukuja koko maassa, mutta Etelä-Pirkanmaa on jäljessä yleisestä kehitystrendistä tältä osin. Pirkanmaan liiton seutukuntakatsauksessa todetaan seuraavaa:

”Etelä-Pirkanmaan työttömyysaste on maakunnan korkein, vaikka se on tarkastelujaksolla laskenut tasaisesti. Lasku on vain ollut pientä verrattuna muihin seutukuntiin. Ero muihin seutukuntiin onkin kasvanut, sillä muissa seutukunnissa on työttömyyden lasku ollut ripeämpää tai työttömyys on jo ollut suhteellisen alhainen. Etelä-Pirkanmaan kehitys on ollut huonompi myös koko maan ja maakunnan lukuihin verrattuna.” (Pirkanmaan liitto seutukuntakatsaus 2007)

Voitaneen todeta, että sama haaste jatkuu tulevaisuudessa alueella. Toivoo voi, että kehystoimenpiteet purevat Etelä-Pirkanmaalla ja koko maan talouden kehitys jatkuu positiivisena. Laskusuhdanteen kohdatessa ongelmat kärjistyvät julkistalouden osalta niin että, palvelujärjestämisen paineet kasvavat yhä suuremmiksi.

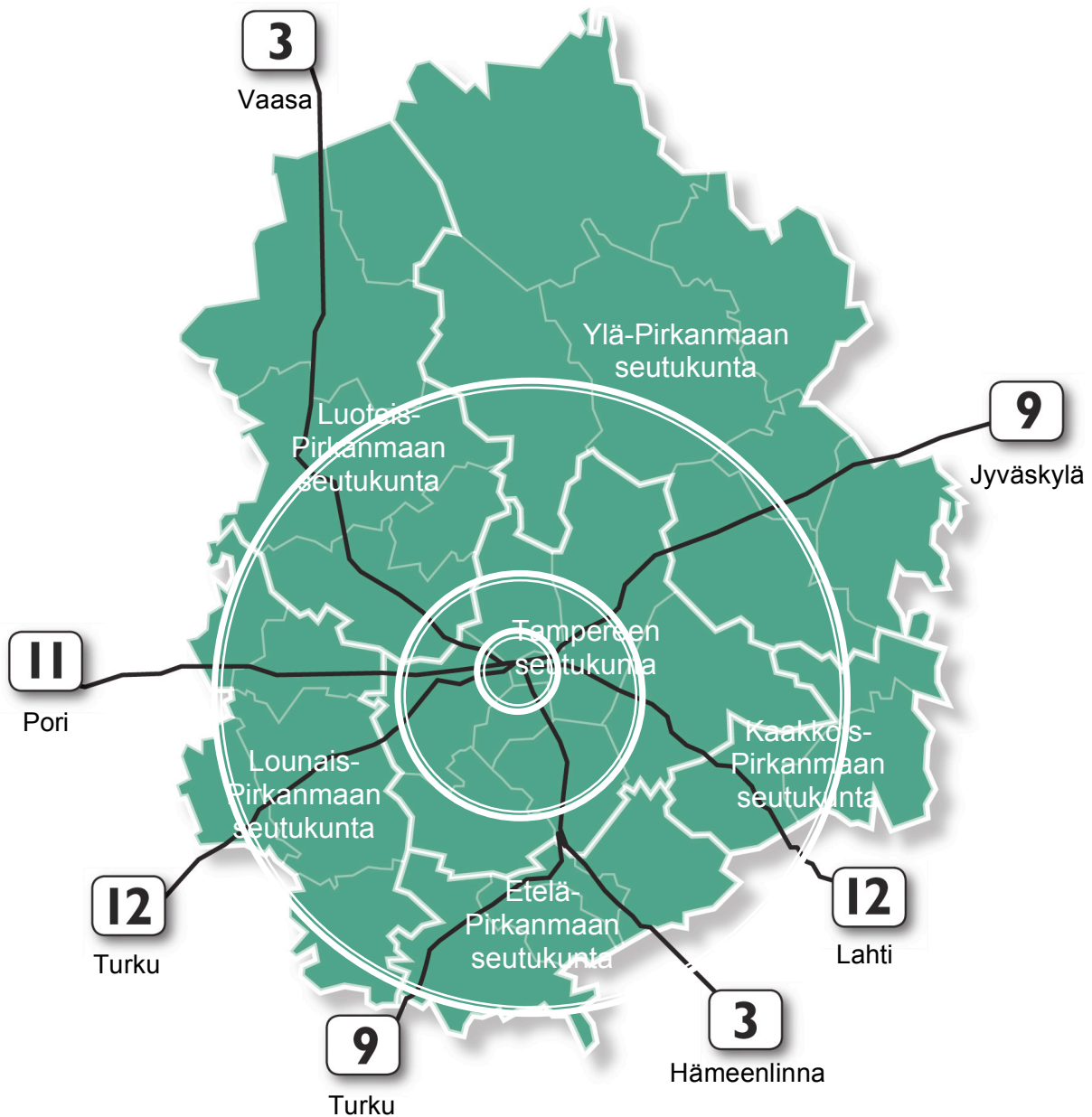
Loppupäätelmänä ennakoitietojen pohjalta voimme todeta, että nyt on aika löytää keinot, joilla toteutamme ja turvaamme tulevaisuuden palvelutarjonnan. Miten saamme taloudellisen tehokkuuden ja turvatuksen palvelutason toteutettua niin, että peruskunnat sen pystyvät asukkailleen tarjoamaan? Yleinen talouden kehitys on nyt useamman vuoden ollut positiivista. Jos samanaikaisesti osuu kohdalle vanhusmäärän vahva lisääntyminen ja talouden laskusuhdanne, on seutukunnan julkisten palveluiden tuottaminen kriisissä. Ilman suuria kansantalouden laskusuhdanteitakin tulee suurin haaste olemaan vanhentuvan väestön palvelutarpeen tyydyttäminen.

Etelä-Pirkanmaan valmistelutyöryhmä on esittänyt joukon uusia asiakokonaisuuksia, joiden kohdalla erityisesti haasteelliset tulevaisuuden näkymät kiteytyvät. Näihin kokonaisuuksiin on seutuvaltuutetut ja seudun peruskuntien valtuutetut saaneet perehtyä heille erikseen järjestetyissä tilaisuuksissa. Keskustelujen pohjalta viranhaltijatyöryhmä sekä seutuhallitus ovat työstäneet tämän toimintastrategian jatkotyöskentelyn pohjaksi. Toimintastrategia fokuoitetuu kahden suuren kokonaisuuden osalta tulevaisuuden palvelurakenteen selvittämiseen:

- 1) terveydenhuollon ja vanhuspalveluiden organisoituminen
- 2) alueen opetuspalveluiden organisoituminen.

## 5. Miltä näyttää Pirkanmaa vuonna 2025 ?

Seutuhallinnon näkemys tulevaisuuden Pirkanmaasta vuonna 2025 kuntajaotuksen osalta mukailee osittain nykyistä seutukuntajakoa. Tärkein kehitystä määrittävä tekijä on liikenne- ja yhdyskuntarakenne. Pirkanmaa koostuu tulevaisuudessa 6 – 10:stä kunnasta, joiden rajat määräytyvät Pirkanmaan maakuntaa halkovien pääväylien lomaan. Tampereen kaupunkiseutu on vetovoimainen keskus, josta sektorimaisesti erkanee kokonaisuudet omiksi toiminnallisiksi kokonaisuuksiksi.



Runkotieverkon lisäksi maakunnan kehitystä ohjaa päätösten sijoittuminen sekä Pirkkalan lentokenttä. Päärata halkoo Etelä-Pirkanmaata Akaan kaupungin ollessa risteyskohtana verkostossa. Tämä liikenteellinen sijainti avaa erinomaiset mahdollisuudet kehittää toimintoja alueella. Erityisesti elinkeinoelämän osalta tulisi sijaintia hyödyntää jatkossa optimaalisesti. Myös pendelöivän työväestön osalta Etelä-Pirkanmaa on mahdollisuus.

## 6. Etelä-Pirkanmaa Euroopan terveimpiä seutuja vuoteen 2020 mennessä - Terveydenhuollon ja vanhustalpalveluiden organisoitumisen selvittäminen

Terveydenhuollon uudistamisen lähtöteesit Majjaliisa Junnilan (Stakes) mukaan ovat seuraavat:

- suuret väestöpohjat ja kuntien hallinnollinen yhdistäminen eivät sellaisenaan tuo taloudellista etua -> on uudistettava palveluiden järjestämis- ja toimintatavat
- palveluiden järjestäminen on ajateltava ”puhtaalta pöydältä” väestön näkökulmasta ilman sektori- ja kuntarajoja
- kaikki terveydenhuollon ja vanhusten palvelut yhteen ilman sektorirajoja
  - lapsiperheiden ongelmat monimuotoisia
  - työikäisten palvelutarve satunnaista
  - ikääntyneitä tulevaisuudessa runsaasti, kokonaismenot nyt ja tulevaisuudessa korkeat
  - ikääntyneiden palveluiden järjestäminen keskeisintä

Etelä-Pirkanmaan visio 2025:

Nykyresurssit riittävät pitkälle palvelurakenteita muuttamalla. Perusterveydenhuollon palvelut turvataan sekä erikoissairaanhoidon kustannukset pystytään pitämään kurissa vaikka vanhusväestön määrä alueella lisääntyy 2010- luvun alusta lähtien voimakkaasti.

Välitavoitteet vision toteuttamiseksi:

- alueen perusterveydenhuollon palvelut järjestetään yhteistyössä
- erikoissairaanhoidon käytön ennustettavuus, tavoitteena perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon rajapintojen määrittely ja selkeä työnjako
- vanhustalpalveluiden osalta hoitomallien kirjon kehittäminen pitkälle. Kodissa-asumisen ja laitoshoidon välimaastoon kehitetään palvelutarjontaa.
- yksityisen ja kolmannen sektorin palveluiden käyttöönotto
- kuntien luottamushenkilöillä päävastuu valvoa ja määrittellä tilaajan roolista käsin palvelun laatu ja saatu palvelu
- hoitohenkilökunnan saatavuuden turvaaminen
- terveyden edistämistyöhön ja ennaltaehkäisyyn panostetaan
- erityishuoltopalvelut järjestetään Pirkanmaan sairaanhoitopiirin toimesta ja osa kuntien toimesta.

Toiminta-ajatus: tuotetaan terveystalpalveluja kustannustehokkaasti alueen kuntalaisille.

Koko maakunta turvautuu yliopistollisen keskussairaalan palveluihin, kukin kunta oman tarpeensa ja mahdollisuuksiensa mukaan. Palvelut ovat näin keskittyneet Tampereelle TAYS:n alueelle. Kyseinen alue on liikenneyhteyksien osalta suurien haasteiden edessä. Laajentuminen on tapahtunut alueella vaiheittain, mutta tässä kehityksessä näkyy päätepiste. Alueen toimivuuden kannalta fyysiset rajat voidaan sanoa saavutetun.

Maakunnan kehityksen kannalta on suotavaa tarkastella terveydenhoitopalveluita koko alueen (maakunnan) toimivuuden ja tehokkuuden kannalta – ei ainoastaan yksittäisten kuntien näkökulmasta. Pirkanmaan sairaanhoitopiirin toiminta on koko maakunnan kattavaa toimintaa ja sitä tulee myös kehittää yhteistyössä kaikkien osapuolien kanssa. Pirkanmaan sairaanhoitopiiri onkin tehnyt laajan alueellisen terveydenhuollon palvelujen järjestämissuunnitelman, missä on nostettu esiin

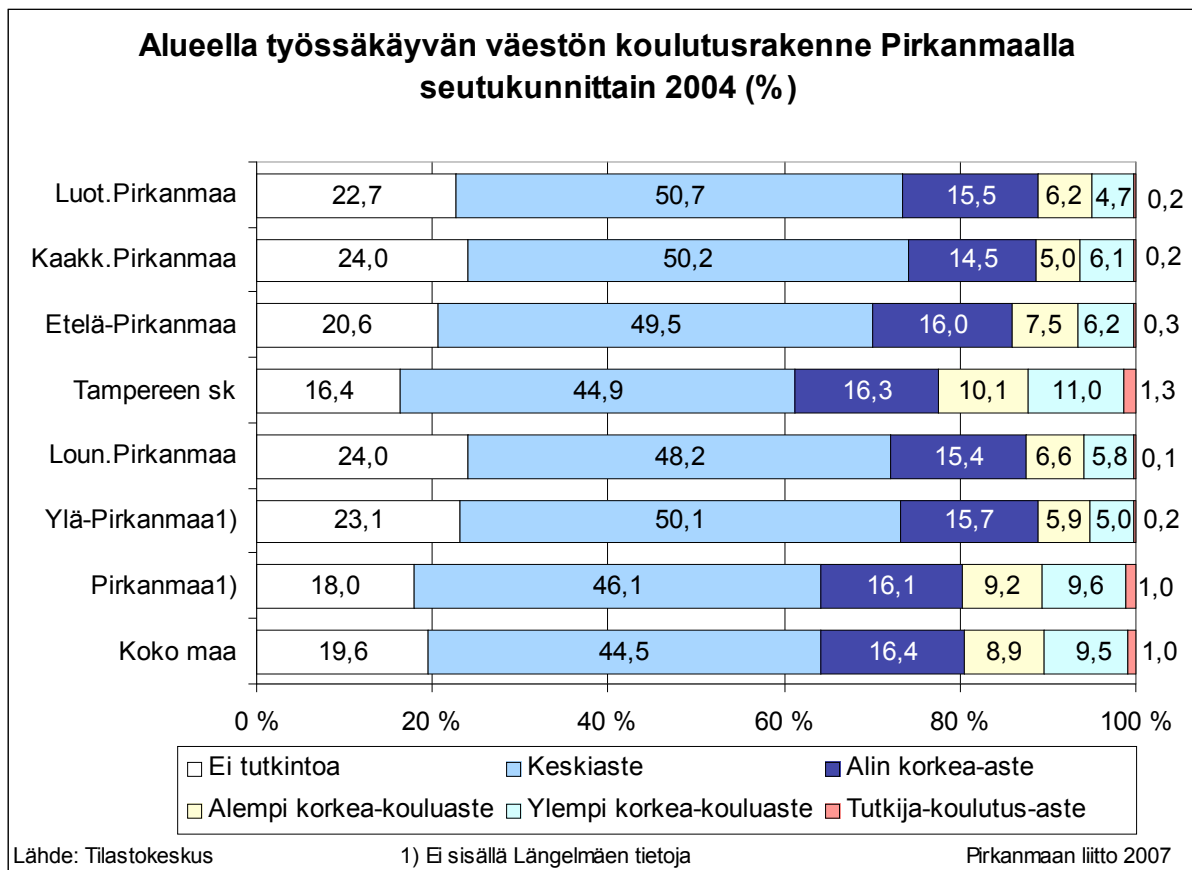
kehittämistarpeita sekä alueellisen yhteissuunnittelun tärkeys. Jotta Etelä-Pirkanmaan seutukunta pääsee asettamaansa visioon, onkin tärkeää korostaa yhteistyötä seutukuntarajojen yli ja koko maakunnan toimijoiden kanssa.

Keskeiset yhteistyötahot:

Valkeakosken aluesairaala  
peruskunnat Valkeakosken aluesairaalan toimialueella  
Etelä-Pirkanmaan terveydenhuollon kuntayhtymä  
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri  
Pirkanmaan liitto  
Yritykset ja järjestöt

## 7. Vetovoimainen koulutuksen keskittymä Etelä-Pirkanmaalle

Keskeisimpänä haasteena alueella on vetovoimaisen opetuksen eritoten lukio-opetuksen säilyttäminen Etelä-Pirkanmaalla. Oppilaitosten merkitys alueellisena vetovoimatekijänä ja elinvoimaisuuden takaajana/lisääjänä on suuri. Ennen kaikkea on todettu, että korkeakoulutus ja hyvä terveys korreloivat. Etelä-Pirkanmaalla on Pirkanmaan keskiarvoa vähemmän korkeakoulutettuja asukkaita.



Toisen asteen opetustoimen lisäksi alueella tulee tarkastella perusopetuksen järjestäytymistä. Perusopetuksen tulisi olla lähellä lapsen jokapäiväistä elinympäristöä. Etelä-Pirkanmaan opetuksen jatkokehityssuunnitelmissa tulee selvittää myös perusopetuksen niveltymisen kokonaisuuteen.

Etelä-Pirkanmaan väestökehityksen osalta poikkeavaa koko maan kehityksen trendistä on se, että seutukuntamme nuorten ja lasten osuus tulee ennusteiden mukaan pysymään samana kuin tarkasteluajanjakson alussa. Muualla kehitystrendi on laskeva suuntaus. Valtioneuvoston hyväksymän koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2003 – 2008 mukaan perusasteen ikäluokat vähenevät 10% ja nuorisasteen ikäluokkien väheneminen 2010 alkaen. Tämä johtaa siihen, että seutukuntamme kilpailee Tampereen vetovoimaisten oppilaitosten kanssa samasta vähenevästä opiskelijajoukosta. Valtakunnallisen koulutuspolitiikan keskeisenä tavoitteena on ollut alueellisen yhteistyön lisääminen. Todennäköisesti maassa tullaan toisen asteen opiskelijapaikkoja rajoittamaan tulevaisuudessa. Jotta Etelä-Pirkanmaan vetovoima ei hiivu, on tärkeää panostaa alueelliseen koulutukseen ja sen kilpailukykyyn maakunnan veturiin nähden.

Etelä-Pirkanmaan seutukunnan toisen asteen oppilaitokset toimivat avoimena oppilaitosverkostona tarjoten monialaista ja -muotoista sekä opiskelijalähtöistä opetusta (EPO – verkosto). Verkosto on tehnyt yhteistyötä jo vuodesta 2003 lähtien. Etelä-Pirkanmaan oppilaitosverkostoon kuuluvat Toijalan lukio, Valkeakosken lukio, Viialan lukio, Väinö Linnan lukio (Urjala), Valkeakosken aikuislukio ja Valkeakosken ammattiopisto. Peruseriaate: verkoston oppilaitoksissa opiskelevat voivat suorittaa

opintoja oman oppilaitoksen lisäksi muissa seutukunnan lukioissa tai ammattiopistossa. Verkostoitumisen tiellä on kuljettu eteenpäin, seuraava luonteva kehitysvaihe on tarkastella yhteisen organisaation mahdollisuuksia. Tällöin toiminta-ajatuksena on: tuottaa lähipalveluina laadukkaita opetuspalveluita alueen asukkaille.

Erityisinä tarpeina selvitystyön tekemiselle on nähty Etelä-Pirkanmaan oppilaitosverkoston kokouksessa mm. seuraavia asioita:

- teknisten mahdollisuuksien optimaalinen hyödyntäminen opetuksessa
- Ammattiopisto; säilyykö itsenäisenä vai onko tarve laajempaan kokonaisuuteen
- alueellinen aikuislukio
- opetuspuolen tietoverkkojen yhteistoteuttaminen
- Ammattiopintojen ja lukiokoulutuksen yhdistäminen
- mahdollinen hallinnollinen yhdistyminen (oppilaitosten ja koulujen turvaaminen alueella kunkin peruskunnan omien päätösten mukaan)
- erityisopetus

Etelä-Pirkanmaan visio 2025:

Etelä-Pirkanmaalla on vetovoimainen koulutuksen keskittymä, joka tarjoaa laadukkaita opetuspalveluita.

Välitavoitteet vision toteuttamiseksi:

- koko opetustoimi on yhteinen seudullinen resurssi
- henkilöstövoimavarat on turvattu
- kouluverkko on tehokkaasti hyödynnetty
- kulkuyhteydet on varmistettu
- lukiokoulutuksen saatavuus ja laadullisuus on turvattu

Kokonaisuutena pyritään monipuoliseen opetuspalveluun, lähipalveluverkoston turvaamiseen sekä verkostoitumaan alueellisesti.

Maakunnan yleinen huolenaihe on erityisesti sosiaali- ja terveyshuoltoalan koulutuspaikat. Sekä maakuntavaltuustossa että Etelä-Pirkanmaan seutuvaltuustossa on tehty aloite koulutuspaikkojen lisäämiseksi kyseisillä aloilla. Tämä kytkee yhteen PARAS- strategian ensimmäisen kohdan terveydenhuoltopalveluiden tarpeen lisääntymisestä alueellisen koulutuksen turvaamiseen.

Keskeiset yhteistyötahot:

Etelä-Pirkanmaan peruskunnat  
Valkeakosken ammattiopisto  
EPO – verkosto  
Päivölän kansanopisto

## 8. Yhteenveto

Etelä-Pirkanmaan seutukunnan kunnat ovat tehneet merkittävässä määrin yhteistyötä jo 1990 – luvulta lähtien. Seutukunta on ollut seudullistumisen kärkijoukkoa. Yhteistoimintojen listaus tässä asiakirjassa näyttyy pitkänä listana, mikä sinällään on ansiokasta. Nykypäivän peruskuntien viranhaltijoiden arkipäivässä seudulliset toiminnot ovat jo osa jokapäiväistä toimintaa. Toisaalta yhteistoiminnassa tuotettujen palveluiden raja on häilyväinen, eikä palveluita aina mielletä yhteisiksi. Asukkaan ja palvelujen käyttäjän kannalta tuki asiassa ei sinänsä ole merkitystä – kunhan palvelutarve tulee tyydytetyksi. Emme vielä ole päässeet käsiksi suuriin ja merkittäviin kokonaisuuksiin, sillä se vaatii oman harppauksensa yhteistyön tiellä. Tässä asiakirjassa esitetään sellaista.

Etelä-Pirkanmaan seutu esittää tämän strategia-asiakirjan pohjalta yhteistyön selvittämistä 1) terveydenhuollon ja vanhuspalveluiden organisoitumisessa ja 2) alueen opetuspalveluiden organisoitumisessa. Päätökset PARAS – hankkeen mukanaan tuomien yhteistyövelvoitteiden toteuttamisesta tehdään tämän esityksen pohjalta peruskunnissa. Jotta lopputuloksena olisi kokonaisuus, jota katsotaan yhteistyöalueen asukkaiden hyvän tulevaisuuden turvaamisen ja kokonaisvaltaista kehittämisen kannalta, tulee jatkotyöskentelyyn lähteä sitoutuen valmisteluun ja sen toteuttamiseen. On myös oltava tietoisia siitä, että nyt tehtävät päätökset linjaavat merkittävästi alueemme tulevaisuutta.

Seutuhallinto esittää, että terveydenhuollon ja vanhuspalveluiden organisoitumisessa tarkastelun lähtökohdat vaiheistetaan:

1. vaiheessa (v. 2008) suunnitellaan perusterveydenhuollon organisoituminen alueella
2. vaiheessa (v. 2011) erikoissairaanhoidon kytkeminen toimintoihin.

Opetustoimen tarkennettu yhteistyösuunnitelma valmistellaan vuoden 2008 aikana, minkä jälkeen tehdään päätökset mahdollisista muutoksista.

Valmistelu sekä suunnitelmat tehdään Etelä-Pirkanmaan seutuhallinnon koordinoimina.